

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

REZOLUCJE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

573. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO,
26.10.2022–27.10.2022**Rezolucja Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Wspólne przeciwdziałanie zagrożeniu egzystencjalnemu: partnerzy społeczni i społeczeństwo obywatelskie na rzecz realizacji ambitnych działań w dziedzinie klimatu”**

(2023/C 75/01)

Sprawozdawcy: **Peter SCHMIDT****Isabel CAÑO AGUILAR****Sandra PARTHIE****Josep PUXEU ROCAMORA****Neža REPANŠEK****Lutz RIBBE**

Podstawa prawna	Art. 50 regulaminu wewnętrznego Rezolucja
Data przyjęcia na sesji plenarnej	26.10.2022
Sesja plenarna nr	573
Wynik głosowania (za/przeciw/wstrzymało się)	104/1/0

Doroczne posiedzenie Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (COP27) odbędzie się w Szarm el-Szejk w Egipcie w dniach 6–18 listopada.

Zgodnie z notatką Prezydium EKES-u z dnia 22 lutego 2022 r. EKES powołał grupę *ad hoc* ds. Konferencji Stron Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w celu przygotowania rezolucji EKES-u dotyczącej Konferencji Stron (COP), uwzględniającej priorytety następnej COP i procesy negocjacyjne Ramowej konwencji ONZ w sprawie zmian klimatu (UNFCCC), a także w celu lepszego zapoznania Komitetu jako całości z procesem UNFCCC i zaangażowania go w negocjacje w sprawie zmiany klimatu.

W skład grupy ad hoc wchodzi sześcioro członków Sekcji NAT oraz osoba reprezentująca młodzież, która regularnie uczestniczy w posiedzeniach grupy, zgodnie z opinią z inicjatywy własnej „W kierunku zorganizowanego zaangażowania młodzieży na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju w procesie decyzyjnym UE” ⁽¹⁾. W ciągu ostatnich kilku miesięcy grupa ad hoc spotkała się z odpowiednimi organizacjami i instytucjami, takimi jak Komisja Europejska, Komitet Regionów, Biuro Liderów Wysokiego Szczebla w Dziedzinie Ochrony Klimatu i Climate Action Tracker [organizacją monitorującą działania w dziedzinie klimatu], a także z przedstawicielami środowisk społeczeństwa obywatelskiego – młodymi ludźmi, przedsiębiorstwami, rolnikami, związkami zawodowymi i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną środowiska – w celu wymiany informacji i poszukiwania synergii. Kryzys klimatyczny był dominującym tematem wszystkich tych spotkań.

W 2022 roku ekstremalne zjawiska pogodowe spowodowane zmianą klimatu dają się we znaki bardziej niż kiedykolwiek wcześniej. Fale niemiłosiernych upałów i pożary w Europie i niektórych częściach Azji Południowej, katastrofalne powodzie w Pakistanie i Bangladeszu oraz przedłużająca się susza w Afryce Wschodniej pochłonęły tysiące istnień ludzkich, a miliony innych osób musiały opuścić miejsce zamieszkania lub stanęły w obliczu widma głodu.

W niedawnym sprawozdaniu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu ⁽²⁾ stwierdzono, że aby ograniczyć globalne ocieplenie do 1,5 °C, emisje gazów cieplarnianych muszą osiągnąć wartość szczytową „najpóźniej przed 2025 r.”, emisje muszą zmniejszyć się o połowę do 2030 r., a do osiągnięcia tego celu niezbędna jest głęboka i natychmiastowa redukcja emisji we wszystkich sektorach. Przewiduje się jednak, że obecna polityka doprowadzi do wzrostu temperatury o około 2,7 °C, a bieżące zobowiązania krajowe – *ustalone na poziomie krajowym wkłady* – ograniczą ocieplenie do 2,4 °C ⁽³⁾.

Rosyjska inwazja na Ukrainę sprawiła, że i tak już trudna pod względem gospodarczym i społecznym sytuacja stała się o wiele bardziej złożona. Nie można jednak odkładać na później palącej potrzeby rozwiązania kwestii klimatycznej. Wszelkie przyjęte środki szczególnie muszą mieć charakter wyjątkowy i ograniczony w czasie, a Unia Europejska musi przyspieszyć przeformułowanie swojej polityki energetycznej i klimatycznej, by zaradzić wstrząsom krótkoterminowym, przy jednoczesnym dążeniu do nieuniknionej dekarbonizacji społeczeństw. Europa musi przeprowadzić działania w dziedzinie klimatu, niwelując dysonans między ambicjami a podejmowanymi środkami politycznymi.

W rezolucji przygotowanej przez członkinie i członków grupy ad hoc wezwano instytucje i rządy UE do zwiększenia ambicji w dziedzinie klimatu, zgodnie z nauką i informacjami naukowymi, oraz położono szczególny nacisk na rolę zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w przyspieszaniu działań w dziedzinie klimatu. Odporność społeczną można zwiększyć jedynie dzięki wzmocnieniu pozycji społeczeństwa obywatelskiego, podmiotów społecznych i ruchów oddolnych.

Jesteśmy ostatnim pokoleniem, które może powstrzymać zmianę klimatu, a EKES, jako głos europejskiego społeczeństwa obywatelskiego, powinien odgrywać wiodącą rolę w promowaniu tych przemian w kierunku społeczeństw neutralnych pod względem emisji dwutlenku węgla, sprzyjających włączeniu społecznemu i sprawiedliwych społecznie.

Zalecenia Polityczne Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

Zwiększenie ambitnych celów klimatycznych w celu zaradzenia kryzysowi klimatycznemu oraz wzmocnienie działań UE w dziedzinie klimatu

Jako głos zorganizowanego społeczeństwa obywatelskiego w Europie, działając jako organ doradczy Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji, a także jako część światowej społeczności obywatelskiej,

1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) zaznacza, że Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (UNFCCC) przyjęto 30 lat temu, a jej ostatecznym celem było „ustabilizowanie koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny” (art. 2), i że cel ten nie został osiągnięty.

⁽¹⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 44.

⁽²⁾ <https://www.ipcc.ch/2022/04/04/ipcc-ar6-wgiii-pressrelease/>

⁽³⁾ <https://climateactiontracker.org/global/temperatures/>

2. Zwraca uwagę, że w porozumieniu paryskim z 2015 r. przestano koncentrować się na jakościowym celu konwencji w sprawie zmian klimatu – zapobieganie ingerencji w klimat – ale skupiono się na celu ilościowym: „utrzymanie wzrostu średniej temperatury na świecie do wartości znacznie niższej niż 2 °C powyżej poziomów sprzed epoki przemysłowej i kontynuacja wysiłków w celu ograniczenia wzrostu temperatury do 1,5 °C powyżej poziomów sprzed epoki przemysłowej⁽⁴⁾).
3. Podkreśla, że cel 1,5 °C nie wystarczy, by uniknąć dramatycznych konsekwencji zmiany klimatu. Jak pokazują dowody, zmiana klimatu już teraz wpływa na każdy region na świecie. Powodzie, susze, burze, pożary i fale upałów nasilają się w alarmującym tempie, co powoduje niszczące skutki społeczne i miliardowe skutki gospodarcze każdego roku⁽⁵⁾.
4. Podkreśla, że przeżywamy kryzys klimatyczny i że nie powinniśmy rezygnować z realizacji postanowień art. 2 konwencji, mimo że UNFCCC nie jest obecnie w stanie wywiązać się ze swoich zobowiązań.
5. Jest głęboko przekonany, że decyzje polityczne muszą odpowiadać nauce i informacjom naukowym, oraz wskazuje, że IPCC określił wyraźne punkty odniesienia: emisje muszą osiągnąć wartość szczytową „najpóźniej przed 2025 r.”⁽⁶⁾, a świat musi ograniczyć emisje o 45 % poniżej poziomu z 2010 r. do 2030 r., aby utrzymać cel ograniczenia globalnego ocieplenia do 1,5 °C.
6. Przyznaje, że inwazja Rosji na Ukrainę pogłębiła już i tak trudną sytuację charakteryzującą się inflacją, wysokimi cenami energii i żywności oraz możliwymi niedoborami energii, co ma dotkliwy wpływ na życie obywateli i stwarza poważne wyzwania społeczne i gospodarcze, przynajmniej w perspektywie krótkoterminowej. EKES uważa, że obecna sytuacja sprawia, że europejskie działania w dziedzinie klimatu są dziś bardziej potrzebne niż kiedykolwiek przedtem oraz że **nowa sytuacja geopolityczna zwiększa potrzebę przyspieszenia przez UE procesu przekształcania jej polityki energetycznej i klimatycznej**.
7. Jest przekonany, że **należy wzmocnić Europejski Zielony Ład**, aby osiągnąć cel dekarbonizacji gospodarki, jeszcze bardziej ograniczyć zależność od czynników zewnętrznych, zapewnić odporność i wzmocnić sprawiedliwą transformację, a także, że wyjątkowe odstępstwa od uzgodnionych celów mogą być przyznawane jedynie na ograniczony okres⁽⁷⁾. Uważa też, że rozwój otwartej strategicznej autonomii powinien zapewnić zmniejszenie zależności w zakresie energii, surowców krytycznych i żywności.
8. Wzywa UE do **objęcia roli przywódczej** i zwraca się do Komisji Europejskiej oraz państw członkowskich UE o **zaktualizowanie ustalonego na poziomie krajowym wkładu (NDC)** zgodnie z paktem klimatycznym z Glasgow. Apeluje także o uczciwy podział w skali globalnej, oparty na sprawiedliwości, odpowiedzialności historycznej i możliwościach.
9. Z zadowoleniem przyjmuje decyzje Parlamentu Europejskiego w sprawie systemu handlu emisjami⁽⁸⁾ i pochłaniaczy dwutlenku węgla⁽⁹⁾, które doprowadziły do nieznacznego zwiększenia unijnego celu redukcji emisji i chociaż zakładany poziom redukcji jest niewystarczający, to stanowi on wezwanie do zwiększenia ustalonych na poziomie krajowym wkładów UE.
10. Wyraża zaniepokojenie faktem, że wiele państw ogłosiło długoterminowe plany mające na celu osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 lub 2060 r., które nie są poparte współmiernymi planami krótko- i średnioterminowymi, i w związku z tym wzywa Komisję Europejską do **zintensyfikowania działania w obszarze dyplomacji unijnej** w celu promowania przyjęcia przez społeczność międzynarodową ram politycznych podobnych do Europejskiego Zielonego Ładu. Jest gotów wspierać to przedsięwzięcie poprzez współpracę z organizacjami społeczeństwa obywatelskiego na całym świecie, biorąc za kompas Agendę 2030 i cele zrównoważonego rozwoju na nadchodzące lata, które będą decydujące.
11. Zwraca się do UE o dalsze rozwijanie podejść sektorowych w odniesieniu do środków dostosowanych do potrzeb lub „klubów klimatycznych”, które mogłyby powstać wśród państw posiadających najbardziej ambitne programy działań na rzecz klimatu, aby zachęcić inne narody do szybszych działań – narzędziem do realizacji tego celu mogłoby być wdrożenie mechanizmu dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ (CBAM).

⁽⁴⁾ Porozumienie paryskie.

⁽⁵⁾ Na podstawie: „Economic losses from weather and climate-related extremes in Europe reached around half a trillion euros over past 40 years” [„Straty ekonomiczne spowodowane ekstremalnymi zdarzeniami pogodowymi i klimatycznymi w Europie osiągnęły około pół biliona EUR w ciągu ostatnich 40 lat”] – Europejska Agencja Środowiska; „New report: World counts the cost of a year of climate breakdown – UK charity fighting global poverty” [„Nowy raport: Świat liczy koszty roku kryzysu klimatycznego – brytyjska organizacja charytatywna walcząca z globalnym ubóstwem”], Christian Aid, Media Centre; „The Costs of Extreme Weather Events Caused by Climate Change” [„Koszty ekstremalnych zjawisk pogodowych spowodowanych zmianą klimatu”] – CMCC; „Billion-Dollar Weather and Climate Disasters” [„Katastrofy pogodowe i klimatyczne powodujące szkody o wartości miliardów dolarów”], National Centers for Environmental Information (NCEI).

⁽⁶⁾ „Climate Change 2022: Mitigation of Climate Change” [„Zmiana klimatu 2022: łagodzenie zmiany klimatu”], IPCC.

⁽⁷⁾ Rezolucja EKES-u „Wojna w Ukrainie i jej skutki gospodarcze, społeczne i środowiskowe” (Dz.U. C 290 z 29.7.2022, s. 1).

⁽⁸⁾ Zmiana klimatu: PE chce szybszych działań UE i niezależności energetycznej.

⁽⁹⁾ Gotowi na 55: Parlament za wzrostem naturalnych pochłaniaczy CO₂ w UE do 2030.

12. Uważa, że konieczne jest podjęcie zdecydowanych i jasno określonych działań, aby zapewnić operacyjność art. 6 porozumienia paryskiego i zakończyć prace nad pakietem paryskim, który ustanawia ramy dobrowolnej współpracy międzynarodowej, tak by poszczególne kraje mogły ograniczyć emisje w celu wypełnienia swoich zobowiązań, unikając jednocześnie niektórych zagrożeń związanych z podwójnym liczeniem lub ryzykiem fałszywych jednostek redukcji emisji.

Dokonanie przeglądu naszego obecnego modelu gospodarczego w celu skutecznego uwzględnienia kwestii łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej oraz zapewnienie odpowiedniego dostępu do finansowania działań w związku ze zmianą klimatu.

13. Podkreśla, że aby przyspieszyć przejście na społeczeństwo neutralne dla klimatu, musimy dokonać **przeglądu naszego obecnego modelu gospodarczego**, aby ponownie przemyśleć sposób, w jaki konsumujemy i produkujemy, oraz znaczenie, jakie przypisujemy wystarczalności. Wzywa UE do zaproponowania nowej wizji dobrobytu dla ludzi i planety, opartej na zasadach zrównoważenia środowiskowego, prawa do godnego życia i ochrony wartości społecznych⁽¹⁰⁾.

14. Proponuje **nowe ramy zarządzania** w celu opracowania tych zmian transformacyjnych i zachęca rządy i władze regionalne do utworzenia **komisji sprawiedliwej transformacji**, aby umożliwić partnerom społecznym i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacjom młodzieżowym, przedstawianie zaleceń oraz negocjowanie i opracowywanie krajowych i regionalnych planów sprawiedliwej transformacji⁽¹¹⁾. Jest zdania, że obecne inicjatywy mające na celu sprostanie wyzwaniom społecznym związanym z zieloną transformacją pozostają rozdrobnione⁽¹²⁾.

15. Uważa, że szybkie przejście na gospodarkę niskoemisyjną będzie wiązało się z ogromnymi wyzwaniami dla obywateli, pracowników, przedsiębiorstw i regionów, zwłaszcza tych, które są najbardziej uzależnione od sektorów i gałęzi przemysłu emitujących duże ilości dwutlenku węgla⁽¹³⁾. Jest także zdania, że **ustalone na poziomie krajowym wkłady powinny obejmować sporządzenie szczegółowej mapy** i analizy wpływu, jaki przejście to będzie miało na zatrudnienie i umiejętności w danym państwie, podregionach i sektorach, w tym na podwykonawców i łańcuchy wartości niższego szczebla – należy przy tym uwzględnić **krajowe plany zwiększania zatrudnienia i strategię sprawiedliwej transformacji**⁽¹⁴⁾, oparte na zasadzie sprawiedliwej transformacji opracowanej przez MOP. W związku z tym popiera propozycję przedstawioną podczas Konferencji w sprawie przyszłości Europy⁽¹⁵⁾ dotyczącą zapewnienia sprawiedliwej transformacji, która chroni pracowników i miejsca pracy poprzez odpowiednie finansowanie transformacji i dalszych badań.

16. Podkreśla, że odpowiedzialność sektora prywatnego za osiągnięcie celu dekarbonizacji będzie wymagała szybkiej transformacji systemów na niespotykaną dotąd skalę, i zaznacza, że sektor prywatny ma odegrać kluczową rolę w tym procesie.

17. Uznaje liczne i zróżnicowane działania podejmowane przez firmy i przedsiębiorców w całej UE w celu opracowania rozwiązań biznesowych służących łagodzeniu wyzwań związanych ze zmianą klimatu i dostosowywaniu się do nich oraz uważa, że innowacyjne i odpowiedzialne modele biznesowe powinny przeciwdziałać zmianie klimatu poprzez skupienie się na wymiernych celach w zakresie zrównoważonego rozwoju, w tym na zmniejszonym zużyciu wody, energii lub substancji chemicznych.

18. Jest zaniepokojony faktem, że ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych w UE towarzyszy wzrost emisji za granicą w celu zaspokojenia konsumpcji w UE, co powoduje **efekt mnożnikowy w odniesieniu do emisji gazów cieplarnianych**⁽¹⁶⁾ i uważa, że unijne podejście do inwentaryzacji gazów cieplarnianych musi uwzględniać emisje gazów cieplarnianych związane z produktami przywożonymi, że oddzielenie postępu społeczno-gospodarczego od negatywnego wpływu produktów krajowych i przywożonych na klimat i różnorodność biologiczną musi stać się priorytetem oraz że mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem emisji CO₂ jest środkiem wspierającym osiągnięcie tego celu.

19. Zauważa, że **utrata różnorodności biologicznej i zmiana klimatu wzajemnie się wzmacniają**, co jest podkreślane przez społeczność naukową, i wzywa do przyjęcia całościowego podejścia do działań na rzecz środowiska, uwzględniającego powiązania między utratą bioróżnorodności a zmianą klimatu. Proponuje, by dokonać przeglądu wielkości obszarów chronionych i je zwiększyć oraz wzmocnić wysiłki na rzecz ochrony pozostałych zasobów naturalnych w ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u „Zrównoważona gospodarka, jakiej potrzebujemy” (Dz.U. C 106 z 31.3.2020, s. 1).

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u „Gotowi na 55»: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u „Dialog społeczny w ramach transformacji ekologicznej” (Dz.U. C 486 z 21.12.2022, s. 95).

⁽¹³⁾ Opinia EKES-u „Gotowi na 55»: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽¹⁴⁾ Opinia EKES-u „Gotowi na 55»: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽¹⁵⁾ Konferencja w sprawie przyszłości Europy – zalecenia przyjęte przez europejski panel obywatelski.

⁽¹⁶⁾ 2021 Europe Sustainable Development Report – SDSN Europe [Sprawozdanie nt. zrównoważonego rozwoju Europy z 2021 r. – SDSN Europe].

⁽¹⁷⁾ Będąca w przygotowaniu opinia EKES-u (NAT/841) w sprawie celów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych w ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności.

20. Wyraża zaniepokojenie faktem, że skutki zmiany klimatu dotyczą w nieproporcjonalnym stopniu osoby najbardziej narażone oraz że społeczności, które są w najmniejszym stopniu odpowiedzialne za globalne emisje, stają w obliczu najgorszych skutków i nie zawsze dysponują środkami, by sobie z nimi poradzić.

21. **Zwraca uwagę, że działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu** mają coraz bardziej krytyczne znaczenie w miarę mnożenia się anormalnych zjawisk klimatycznych i że konieczne jest lepsze przewidywanie skutków zmiany klimatu. Zaznacza, że w porozumieniu paryskim podkreślono znaczenie procesów planowania adaptacji na szczeblu krajowym, zobowiązując wszystkie państwa do składania sprawozdań z poczynionych postępów, oraz wzywa do usprawnienia procesu włączania, aby uniknąć nasilenia istniejących nierówności.

22. Wzywa kraje rozwinięte do zwiększenia łącznych wkładów na finansowanie działań w związku ze zmianą klimatu i do położenia **równego nacisku na finansowanie działań na rzecz łagodzenia zmian klimatu i działań w zakresie przystosowania się do niej**, gdyż bez dodatkowych środków finansowych na adaptację ograniczeniu ulegnie planowanie i wdrażanie działań na rzecz przystosowania się do zmiany klimatu, zwłaszcza w krajach rozwijających się. Apeluje o podjęcie dalszych kroków w celu zapewnienia przestrzegania tej zasady, biorąc pod uwagę, że działania na rzecz łagodzenia zmian klimatu chronią przyszłe pokolenia przed pogłębieniem kryzysu klimatycznego, natomiast działania w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu chronią obecne i przyszłe pokolenia przed ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi spowodowanymi już istniejącą zmianą klimatu⁽¹⁸⁾. Przypomina, że finansowanie działań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu stanowi obecnie jedynie 25 % światowego finansowania działań w związku ze zmianą klimatu oraz że nie dotrzymuje się wcześniejszych zobowiązań, zgodnie z którymi finansowanie działań w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu wzrosło do 40 % do 2025 r.⁽¹⁹⁾

23. Z zadowoleniem przyjmuje wkład Komisji w wysokości 100 mln EUR do **Funduszu Adaptacyjnego**, wzywając jednocześnie państwa członkowskie UE do podwojenia do 2025 r. środków finansowych przeznaczonych na przystosowanie się do zmiany klimatu z poziomu z 2019 r., a także wzywa do podjęcia dodatkowych działań na rzecz planu realizacji celu w wysokości 100 mld USD. Podkreśla fakt, że obecnie nie istnieje żaden światowy instrument finansowy wspierający naprawę strat i szkód poniesionych przez te osoby oraz wzywa państwa członkowskie UE i Komisję do zobowiązania się na rzecz **„instrumentu finansowania strat i szkód”** w celu naprawy skutków zmiany klimatu.

24. Uważa, że w ramach działań na rzecz sprawiedliwości klimatycznej rządy i instytucje UE muszą opracować **dalekosiężną i kompleksową europejską politykę migracyjną i azylową**, która zapewni ochronę osobom przesiedlonym ze względu na klimat, począwszy od formalnego uznania uchodźców klimatycznych.

Wspieranie skutecznych działań sektorowych w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej

25. Podkreśla, że **gospodarka o obiegu zamkniętym** i biogospodarka są czynnikami umożliwiającymi opracowanie nowej wizji dobrobytu dla ludzi i że należy jeszcze bardziej przyspieszyć ich urzeczywistnianie⁽²⁰⁾. Wskazuje, że strategie dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym wdrażane we wszystkich sektorach i narodach mogą potencjalnie ograniczyć globalne emisje gazów cieplarnianych o 39 %⁽²¹⁾. Wyraża zaniepokojenie, że w UE gospodarka o obiegu zamkniętym stanowi jedynie ok. 12 %, pomimo poważnego procesu aktualizacji przepisów rozpoczętego w 2015 r. za pośrednictwem pierwszego planu działania UE dotyczącego gospodarki o obiegu zamkniętym, i uważa, że dalsze postępy można osiągnąć jedynie poprzez zaangażowanie wszystkich elementów społeczeństwa obywatelskiego, zwłaszcza w celu pokonania pozostałych barier politycznych, kulturowych, infrastrukturalnych, związanych z zarządzaniem i finansowych⁽²²⁾.

⁽¹⁸⁾ Opinia EKES-u „Nowa strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu” (Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 84).

⁽¹⁹⁾ António Guterres: „50 % of All Climate Finance Needed for Adaptation” [António Guterres: „50 % wszystkich środków w ramach finansowania działań w związku ze zmianą klimatu musi być przeznaczonych na działania w zakresie adaptacji”].

⁽²⁰⁾ Opinia EKES-u „Rozwijanie synergii pomiędzy różnymi planami działania dotyczącymi gospodarki o obiegu zamkniętym” (Dz.U. C 14 z 15.1.2020, s. 29).

⁽²¹⁾ Circularity Gap Report 2021 „Climate Change Mitigation through the Circular Economy” [Sprawozdanie z 2021 r. w sprawie luki w obiegu zamkniętym – „Łagodzenie zmiany klimatu poprzez gospodarkę o obiegu zamkniętym”].

⁽²²⁾ Opinia EKES-u „Nowa strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu” (Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 84).

26. Wzywa do należytego uwzględnienia w ustalonych na poziomie krajowym wkładach strategii przejściowych na rzecz wprowadzenia **zrównoważonych systemów żywnościowych** i przyznaje, że choć wiele państw wspomina w swoich ustalonych na poziomie krajowym wkładach o potencjale rolnictwa w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, bardzo niewiele z nich wyznacza cele w odniesieniu do innych etapów systemu żywnościowego⁽²³⁾, pozostawiając możliwości w znacznym stopniu niewykorzystane⁽²⁴⁾. Potwierdza swoje zalecenia dotyczące przyjęcia kompleksowych polityk żywnościowych, takich jak strategia „Od pola do stołu”, obejmujących środki klimatyczne, oraz zapewnienia zorganizowanego zaangażowania zainteresowanych stron w całym łańcuchu dostaw żywności⁽²⁵⁾ i na wszystkich szczeblach zarządzania, w szczególności umieszczając producentów w centrum strategii rolnych i angażując ich w kształtowanie polityki.

27. Wyraża zaniepokojenie sytuacją Afryki, która odpowiada za mniej niż 4 % globalnych emisji, ale wyróżnia się w sposób dysproporcjonalny jako jeden z najbardziej narażonych regionów na świecie. Ponadto, **z uwagi na to, że COP27 odbywa się w Afryce, apeluje z całą mocą do UE o priorytetowe zapewnienie Afryce zasobów finansowych, technicznych i w zakresie budowania zdolności**, aby wesprzeć zobowiązania podjęte przez ten kontynent podczas COP21 w Paryżu, a także by uwzględnić fakt, że większość afrykańskich wkładów ustalonych na poziomie krajowym obejmuje cele w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, które zależne są od otrzymania odpowiedniego wsparcia międzynarodowego. Ta zależność stawia pod znakiem zapytania możliwość zachowania ekosystemów ochrony o wysokiej wartości, takich jak lasy lub sawanny, jak również możliwość zaprzestania wydobycia paliw kopalnych.

28. Wzywa do natychmiastowego zaprzestania **subsydiowania paliw kopalnych**, a także z zadowoleniem przyjmuje komunikat REPowerEU, ponieważ przedstawiono w nim rozwiązania zgodne z celami Zielonego Ładu i europejskiej unii energetycznej⁽²⁶⁾ ⁽²⁷⁾. Uważa, że rządy powinny zapewnić ramy w odniesieniu do inwestycji w przełomowe technologie w takich dziedzinach, jak efektywność energetyczna i produkcja energii odnawialnej, poprzez wsparcie na rzecz badań, innowacji i rozwoju, a także że należy opracować przepisy, które umożliwią rozwój i wprowadzanie na rynek nowych technologii, w tym środki po stronie popytu w celu stworzenia rynków pionierskich i zachęcenia do konsumpcji produktów niskoemisyjnych⁽²⁸⁾.

29. Z zadowoleniem przyjmuje rozwiązania cyfrowe umożliwiające ochronę środowiska i transformację w kierunku zrównoważonego rozwoju w transporcie, systemach energetycznych, budynkach, rolnictwie i innych sektorach, ale **zauważa również, że ogólnie rzecz biorąc, cyfryzacja nie przyczyniła się jak dotąd do zmniejszenia zapotrzebowania na energię i emisji dwutlenku węgla**, a zatem podkreśla potrzebę prowadzenia wspierających strategii politycznych w celu złagodzenia efektu odbicia i efektu indukcji⁽²⁹⁾.

30. Podkreśla, że zmiana klimatu ma również poważne reperkusje dla przedsiębiorstw, w szczególności dla MŚP, takie jak przerwanie łańcuchów dostaw lub uszkodzenie zakładów produkcyjnych z powodu ekstremalnych zjawisk pogodowych, i zmusza je do wprowadzania niekiedy kosztownych zmian w ich modelach biznesowych i operacyjnych, a także do inwestycji w celu sprostania wymogom regulacyjnym lub innym. Uważa, że należy **wspierać wczesnych użytkowników nowych zrównoważonych modeli biznesowych**, aby ich innowacyjność nie doprowadziła do niekorzystnej sytuacji konkurencyjnej.

31. Zaznacza, że wsparcie dla sektora prywatnego musi być zgodne z zasadami sprawiedliwego dostępu do narzędzi finansowania MŚP i powinno opierać się wyłącznie na celach klimatycznych⁽³⁰⁾ oraz że konieczne będą szeroko zakrojone prace w ramach łańcuchów wartości i współpraca międzysektorowa.

32. Uważa, że harmonizacja i normalizacja mają kluczowe znaczenie dla osiągnięcia skalowalności rozwiązań w całym przemyśle dzięki technologii, podnoszeniu umiejętności i regulacji, które powinny być wspierane przez rządy UE na szczeblu międzynarodowym, oraz że szczególnie dla MŚP kluczowe będzie uzyskanie instrumentów towarzyszących i budowanie zdolności w celu spełnienia nowych wymogów i zwiększenia dostępu do rynku w UE.

⁽²³⁾ „Enhancing NDCs For Food Systems – recommendations for decision-makers” [„Wzmocnienie ustalonych na poziomie krajowym wkładów w odniesieniu do systemów żywnościowych – zalecenia dla decydentów”], NDC Action Project.

⁽²⁴⁾ Opinia EKES-u „Bezpieczeństwo żywnościowe i zrównoważone systemy żywnościowe” (Dz.U. C 194 z 12.5.2022, s. 72).

⁽²⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie komunikatu „Strategia »Od pola do stołu« na rzecz sprawiedliwego, zdrowego i przyjaznego dla środowiska systemu żywnościowego” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 268).

⁽²⁶⁾ Opinia EKES-u „Sprawiedliwość klimatyczna” (Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 22) i opinia w sprawie nowej Strategii w zakresie przystosowania do zmiany klimatu (Dz.U. C 374 z 16.9.2021, s. 84).

⁽²⁷⁾ Opinia EKES-u „REPowerEU: Wspólne europejskie działania w kierunku bezpiecznej i zrównoważonej energii po przystępnej cenie” (Dz.U. C 323 z 26.8.2022, s. 123).

⁽²⁸⁾ Opinia EKES-u „»Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽²⁹⁾ Opinia EKES-u „Cyfryzacja i zrównoważony rozwój: status quo i potrzeba działania z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 187).

⁽³⁰⁾ Opinia EKES-u „»Gotowi na 55«: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

Wzmocnienie pozycji społeczeństwa obywatelskiego w celu przyspieszenia działań w dziedzinie klimatu i wezwanie do stworzenia nowych ram zarządzania.

33. Podkreśla, że skala potrzebnych działań wymaga zintegrowanej, wielopoziomowej polityki i rozwiązań międzysektorowych przy rzeczywistym zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego, a zatem proponuje **nowe ramy zarządzania** w celu opracowania tych zmian transformacyjnych.

34. Jest zdania, że **na poziomie miejsca pracy** te nowe ramy zarządzania powinny gwarantować dialog społeczny poprzez zapewnienie praw i udziału pracowników oraz wzmocnienie układów zbiorowych.

35. Uważa, że należy również wzmocnić **szerszy dialog** z udziałem regionów, podmiotów wiejskich i miast, partnerów społecznych, spółdzielni i społeczeństwa obywatelskiego, aby zapewnić sprawiedliwość społeczną i wiarygodność i nadać konkretne znaczenie zobowiązaniu, że nikt nie zostanie pozostawiony w tyle⁽³¹⁾. Na przykład ułatwienie podejścia prosumenckiego może przyspieszyć przejście na czystszy system energetyczny, stworzyć nowe modele gospodarcze i pomóc w ochronie najsłabszych grup w naszych społeczeństwach przed np. odcięciem od ciepła, światła i technologii informacyjnych.

36. Jest głęboko przekonany, że **należy rzeczywiście wspierać i promować inicjatywy oddolne i obywatelskie**, aby przyspieszyć łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej oraz wzmocnić odporność społeczną, uwalniając w ten sposób potencjał kultury współpracy i rozwiązań oddolnych. Uważa ponadto, że istnieje równa i zasadnicza potrzeba zwiększenia inwestycji w innowacje społeczne w celu upowszechnienia zmian kulturowych i społecznych niezbędnych do włączenia ochrony klimatu do codziennego życia przedsiębiorstw, organów publicznych i gospodarstw domowych.

37. Jest zdania, że nie należy traktować **płci** jako odrębnego i wyizolowanego zagadnienia, lecz należy ją uznać za kwestię podstawową, aby **uniknąć środków i strategii politycznych obojętnych wobec problematyki płci**. Zmiana klimatu nie ma takiego samego wpływu na wszystkie grupy ludności, a polityka klimatyczna, jeśli nie jest prawidłowo opracowana, może utrwalić te niesprawiedliwości i brak równowagi. Na przykład nierówny udział kobiet w procesach decyzyjnych oraz rynkach pracy potęguje nierówności, a często uniemożliwia kobietom pełne włączenie się w proces planowania, kształtowania i realizowania polityki klimatycznej⁽³²⁾.

38. Jest przekonany, że silniejsze **zaangażowanie młodzieży** w procesy decyzyjne, począwszy od opracowywania wniosków ustawodawczych i inicjatyw, poprzez ich wdrażanie, monitorowanie i działania następcze, najlepiej uwzględni międzypokoleniowy wymiar tych zmian⁽³³⁾. Dlatego też od 2021 r. EKES zaczął włączać delegata ds. młodzieży do oficjalnej delegacji UE na posiedzenia Konferencji Stron Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu i zobowiązał się do wzmocnienia głosów młodzieży i organizacji młodzieżowych w ramach prac Komitetu; EKES zdecydowanie zaleca stronom i innym zainteresowanym podmiotom przyjęcie podobnego podejścia.

39. Uznaje rolę **ludności tubylczej** na pierwszej linii frontu zmiany klimatycznej – ludność tubylcza jest strażnikiem ponad 80 % pozostałej różnorodności biologicznej na naszej planecie⁽³⁴⁾. Z zadowoleniem przyjmuje rosnące zaangażowanie ludności tubylczej w politykę klimatyczną i wzywa strony do aktywnego włączenia jej w realizację działań w dziedzinie klimatu.

40. EKES zobowiązuje się do podjęcia działań mających na celu wdrożenie wyżej wymienionych zaleceń politycznych.

Bruksela dnia 26 października 2022 r.

Christa SCHWENG

Przewodnicząca

Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽³¹⁾ Opinia EKES-u „Gotowi na 55»: osiągnięcie unijnego celu klimatycznego na 2030 r. w drodze do neutralności klimatycznej” (Dz.U. C 275 z 18.7.2022, s. 101).

⁽³²⁾ 2020 Pocket Guide to Gender Equality under the UNFCCC – WEDO [Podręczny przewodnik po równości płci w ramach UNFCCC – WEDO z 2020 r.].

⁽³³⁾ Opinia EKES-u „W kierunku zorganizowanego zaangażowania młodzieży na rzecz klimatu i zrównoważonego rozwoju w procesie decyzyjnym UE” (Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 44).

⁽³⁴⁾ „Indigenous peoples defend Earth's biodiversity—but they're in danger” [„Ludność tubylcza broni różnorodności biologicznej Ziemi, ale jest zagrożona”].